

شناسایی نمونه های تقلب در اطلاعات حسابداری

مهدی دهقان نیستانی^۱

موثرترین راه برای بررسی و جستجوی تقلب در ۴ مرحله زیر شرح داده شده است:

- افزایش انتظارات
- جلوگیری از انحرافات
- افزایش مجموعه اطلاعات
- به دنبال نمونه‌ای غیر معمول از اطلاعات گشتن و انجام آزمایش بهترین راه

حسابرسان انتظار داشتند که داری ثابت را بدهکار و حساب‌های بدهی را بستانکار می‌یافتند. بنابراین آنها برای ادامه روال حسابداری مبادلات را فیلتر و تجزیه و تحلیل کردند.

انجمن حسابداران رسمی آمریکا با انتشار بیانیه استانداردهای حسابداری در سال ۲۰۰۲ (شماره SAS99) رعایت و توجه به تقلب و کلاهبرداری در حسابداری صورت‌های مالی، تاکید داشته و این باعث شده است که حسابرسان در تحلیل صحت اطلاعات حسابداری به منظور کشف اشتباهات و تخلفات به نوآوری جدیدی دست یابند.

چهار مرحله فوق شرح یک مثال می‌باشد. مولفین استفاده بیشتر از ابزار Spread sheet (نرم‌افزاری برای تسریع در محاسبه امور مالی) را مطلوب‌ترین و کارآمدترین وسیله برای کشف و شناسایی تقلب در طول دوره حسابداری می‌دانند.

رعایت استاندارد SAS99 به حسابرسانی نیاز دارد که قابلیت تجزیه و تحلیل ریسک عملیاتی، تست کردن ثبت‌های دفتر روزنامه و آزمودن اطلاعات متفاوت مانند فروش‌ها را داشته باشند.

مورد مطالعه

حسابرسان تصمیم گرفتند دارائی‌های ثابت و حساب‌های وابسته به آن‌ها را بررسی کنند. در روش سنتی وقتی که می‌خواستند دارائی ثابتی را بررسی کنند از جمع کردن ارقام حساب‌های دفتر کل شروع می‌کردند و به اسناد اصلی در دفتر روزنامه برمی‌گشتند. (روش ردیابی). ردیابی معاملات، سیستم قابل قبول و جافاده‌ای است که در بعضی از موارد مطلوب‌ترین راه آزمودن حساب‌های خاص می‌باشد.

در مورد Fast way به دلیل این که نتایج واقعی از انتظارات حسابرسان انحراف داشت آن‌ها تصمیم گرفتند از اطلاعات تفکیک شده شروع کنند. ریسکی که در شروع از اطلاعات تفکیک شده وجود دارد (ثبت‌های جداگانه) این است که ثبت‌های صحیح باعث گمراه شدن حسابرس از یافتن ثبت‌های غیر صحیح می‌گردد. سوال این است که چطور می‌توان از طریق اطلاعات به دست آمده از ارقام، می‌توان نمونه‌ای از تقلب یا تمایل به آن را یافت.

SAS99 حسابرسان را به درک و تشخیص تفاوت‌ها در بین ثبت‌های صحیح، عادی و غیرعادی دفتر روزنامه هدایت می‌کند. حسابرسان باید ثبت‌های عادی را به جز ثبت‌هایی که ممکن است آن‌ها را از توجه به ثبت‌های غیر عادی و غیر مترقبه بودن منحرف کند، موقتاً کنار بگذارند.

چنانچه Fast way وجوه لازم را به وسیله انتشار سهام اضافی به دست آورده باشد، حسابرسان انتظار دارند که طرف ثبت‌های دارائی ثابت را در ارتباط با ثبت‌های بدهی یا وجه نقد ببینند.

تکنیک مورد استفاده در تجزیه و تحلیل

حسابرسان باید روی مقادیر کوچکی که بخشی از مجموعه اطلاعات بزرگ و گاهی اوقات بسیار بزرگ است

شرکت Fast way یک موسسه بارگیری محلی موفق است. مالکین Fast way تصمیم گرفتند با ساخت ۲ پایانه جدید در سال ۲۰۰۶ فعالیت حمل و نقل منطقه‌ای را گسترش دهند. در طول دوره اجرای طرح برای حسابرسی پایان سال ۲۰۰۶، حسابرسان انتظارات خود را برای نتایج عملیات Fast way افزایش دادند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که شرکت برای این که نقدینگی کافی داشته باشد، در جهت تامین مالی، نیاز به استفاده از بدهی و یا سرمایه‌گذاری اضافی سرمایه‌گذاران داشته است.

انتظارات حسابرسان با توجه به اطلاعات آن‌ها از Fast way برای سال ۲۰۰۶ به شرح زیر می‌باشد:

- افزایش درآمدهای فروش با افزایش سودخالص
- افزایش در دارایی‌های ثابت
- افزایش در بدهی بلندمدت و یا افزایش سرمایه

در اوایل سال ۲۰۰۷ حسابرسان از Fast way دیدن کردند و پیش‌نویسی از صورت‌های مالی سال ۲۰۰۶ را در اختیار گرفتند. آن‌ها مخصوصاً به ارتباط بین ارقام دارایی ثابت، بدهی بلندمدت و حقوق صاحبان سهام توجه داشتند. حسابرسان متوجه نشدند که، دارائی‌های ثابت اضافی چه طور تامین مالی شده‌اند؟ چرا که افزایش در بدهی بلندمدت برای اموال اضافه شده، کافی نمی‌باشد و مخصوصاً در مانده حقوق صاحبان سهام هم عملاً تغییری ایجاد نشده بود. زمانی آنها بیشتر متحیر شدند که دیدند با افزایش کمی که در فروش رخ داده بود افزایش قابل ملاحظه‌ای در سودخالص ایجاد شده بود. دارائی‌های اضافه شده از کجا تامین مالی گردیده‌اند؟ و این که چطور افزایش قابل ملاحظه در سود با تغییر کمی در درآمد فروش و جمع دارائی‌ها پدید آمده بود؟

تمرکز نمایند.

است که در اطلاعات نمایان شد.

حسابرسان انتظار داشتند که دارائی ثابت را بدهکار و حساب های بدهی را بستانکار می یافتند. بنابراین آنها برای ادامه حسابرسی، مبادلات را فیلتر و تجزیه و تحلیل کردند.

سوال اول حسابرسان این بود: چرا دارائی های ثابت بدهکار و حساب های هزینه بستانکار، شده؟ پاسخ نیازمند کندوکاو جدی و شدیدی است و آنها ثبت های مربوط به دارائی ثابت و حساب های هزینه عملیاتی را بررسی نمودند.

در ادامه این مرحله هم مثل انحرافات بالا، حسابرسان اطلاعات را با تهیه Sheet نرم افزاری فیلتر کردند. حسابرسان تعجب کردند وقتی مبادلات مرتبط با حساب های هزینه اضافی را دیدند.

اولین موردی که حسابرسان متوجه شد، این بود که ثبت های متعدد بستانکار وجود دارد، چرا این هزینه ها مطرح شدند؟ آیا این نمونه غیر مترقبه است؟

ثبت های دفتر روزنامه گوناگونی با مبالغ ریالی در مورد دارائی ها وجود دارد! گسترش نمونه ها رسیدگی دقیق تر را نشان می دهد.

توجه کنید که فقط دارائی های ثابت Fast way بدهکار شده است.

اما حساب های هزینه گوناگونی به جریان افتاده است. در طول حسابرسی دیدن ثبت های دفتر روزنامه و طبقه بندی مجدد هزینه های دارائی ثابت (و برعکس) غیر عادی نیست. چرا در این جا گردش حساب های گوناگون مبادلات غیر عادی است؟

این مورد مطالعه، یکی از موارد تقلب در کل دنیا است. با این وجود ۱۷۰ میلیون دلار تقلب در جهان درست شبیه این

موارد زیر به منظور شناخت هدایت از معاملات جداگانه و تفکیک شده کمک موثر می نماید:

- مشخص شود که آزمونی برای معاملات وجود داشته است.
- ثبت شدن معاملات ویژه در spread sheet
- افزایش انتظارات از معاملات موجود
- قراردادن مانده های مبادلات در فرمتی که می تواند به شناسایی الگوئی کمک کند.

سیستم دفتر کل موسسات تجاری بوسیله فرمت کامپیوتری (نرم افزار کامپیوتری) به اجرا درمی آید. برای بعضی از برنامه ها پروسه خیلی راحتی وجود دارد، طوری که با کلیک کردن روی یک دکمه، سیستم مبادلات را بیرون آورده و صفحه گسترده باز می شود. (صفحه ثبت آن معامله)، هر دفتر کل تجاری با کمی تفاوت به صورت دستی هم اجرا می شود. راهنمای کمکی موجود در صفحه گسترده و قسمت دفتر کل، مراحل مورد نیاز اجرای اطلاعات را شرح داده است.

افزایش انتظارات

برداشت از اطلاعات ثبت شده این است که حسابرسان باید انتظارات را افزایش دهد. در این مورد حسابرسان همه مبادلات را با بدهکارهای دارائی ثابت و بستانکارهای مرتبط با آن را در صفحه گسترده اجرا کردند. آزمون، نشان می دهد که افزایش در دارائی ثابت، متناسب با بدهی ها می باشد و یا هزینه مرتبط با حساب ها وجود دارد.

حسابرسان فرض می کنند که در خرید دارائی ثابت نشان دادن بدهی، یک ثبت عادی است ولی حسابرسان متوجه شدند در مورد شرکت Fastway دارائی ثابت بدهکار و حساب هزینه بستانکار شده است. این یک نمونه غیر مترقبه

مورد شد، این بود که به هر حال در مجموع به صورت یک الگو درآمده بود. با در نظر گرفتن ثبت‌های بیشتر در این نمونه، حساب‌رسان توانستند یک سطح از انحرافات را در آورند و فقط روی نمونه‌های غیرعادی متمرکز شوند.

دلیل دوم استفاده از روش ردیابی آتی، شناخت نمونه‌های مبالغه‌آمیز مختلف حساب‌ها است. با شروع بررسی از بدهکار ثبت‌های دارائی ثابت موسسه Fsat way حساب‌رسان، متوجه بستانکارهای محرز در حساب‌های هزینه‌های عملیاتی شدند.

یک ردیابی آتی همیشه حساب‌رس را به دنبال کنجکاوی اش و طراحی بیشتر نرم افزارهای موثر سوق می‌دهد. افزایش اطلاعات توانایی شناسایی نمونه‌ها را به حساب‌رس می‌دهد.

اصلاح تخلفات شناسایی شده

در مورد مطالعه بالا، تجزیه و تحلیل حساب‌ها و بعضی از نرم افزارهای کمک دهنده در کار را معرفی کرده‌اند. به دلیل تجربه، حساب‌رسان شناسایی نشانه‌هایی از تخلفات معمول در حساب‌های دریافتی را یاد گرفتند. کارائی حساب‌رسان در شناسایی تخلف می‌تواند به طرز قابل ملاحظه کاهش یابد، شروع از اطلاعات تفکیک شده هماهنگ با سطح اهمیت انتظارات و افزایش مجموعه داده‌های تهیه شده از طریق حساب‌رسان، امکان بیشتری در شناسایی اشتباه و تخلف را فراهم می‌کند.

پی نوشت

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی و حد سلامشهر

نوع تکنیک در شرکت های کوچک وجود دارد. در این مثال، Fast way هزینه های دارائی شده به درآمد اصلاح شده است. پنهان کردن این تقلب، تاثیر شدیدی در گمراه شدن در ردیابی حسابرسی حسابهای مبادلات گذاشت.

قدرت ردیابی در آینده

حساب‌رسان در موسسه Fast way، هر حسابی را که بررسی می‌کردند گاهی اوقات اشتباه به نظرمی آمد! حساب‌رسان با تجربه ممکن بود بپرسند: آیا می‌توان این ثبت های غیرعادی را در استفاده از روش ردیابی پیدا کرد؟ شاید، اما در مقیاس واقعی روش ردیابی آتی می‌تواند توانایی حساب‌رسان به کشف تقلب را تغییر دهد.

اولین مزیت روش ردیابی آتی این است که اساساً توانایی در ایجاد آستانه ای براساس حساب های ویژه را ممکن می‌سازد. عیب اصلی روش برگشت به عقب این است که حساب‌رسان به مجموعه ای از ترازهای با اهمیت توجه داشتند، بدون آن که بدانند علت اصلی اطلاعات چه بوده است. در استفاده از روش برگشت به عقب، حساب‌رسان می‌توانند تصمیم بگیرند، کدام تراز با اهمیتی می‌تواند ثبت های ساختگی را نشان دهد.

یک استراتژی معمولی که در مورد کنترل متخلفان، موفقیت آمیز است این است که آنها را تحت نظر گرفت. موردی که می‌تواند برای حساب‌رسان خطرناک باشد این است که حساب‌رس به ارباب رجوع بگوید که چه کاری می‌کند ارباب رجوع می‌داند که حساب‌رس به دنبال چه چیزی می‌باشد. با استفاده از روش ردیابی آتی، حساب‌رسان مجموعه ای از ترازهای با اهمیت را در نظر می‌گیرند. و علت اطلاعات حساب‌ها را بررسی می‌کنند. موردی که باعث دلخوری حساب‌رسان در این